

GRUNDLAGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 9/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av vallagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 december 2014 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av vallagen (RP 290/2014 rd) till grundlagsutskottet för beredning.

Lagmotion

I samband med propositionen har grundlagsutskottet behandlat följande motion:

— LM 80/2013 rd — Jari Myllykoski /vänst
m.fl.: Lag om ändring av vallagen.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- valdirektör Arto Jääskeläinen, justitieministeriet
- lagstiftningsråd Eeva Mäenpää, finansministeriet
- chefsjurist Heikki Harjula, Finlands Kommunförbund
- professor Mikael Hidén
- minister Lauri Tarasti.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONEN

Propositionen

I propositionen föreslås det att vallagen ändras så att den finska benämningen på kommunalval, 'kunnallisvaalit', ändras till 'kuntavaalit'. Enligt förslaget ska dessutom valdagen för kommunalval flyttas till den tredje söndagen i april under valåret. Vidare föreslås det att följande kommunalval förrättas enligt den nya tidtabellen 2017. I propositionen föreslås det också att den paragraf i vallagen som gäller valkretsar ses över så att den motsvarar de ändringar i kommunin-

delningen som träder i kraft vid ingången av 2015.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft samtidigt som den nya kommunallagen.

Lagmotionen

LM 80/2013 rd. I lagmotionen föreslås det att samgående kommuner kan komma överens om att i en ny kommun bildar varje kommun som går upp i den en egen valkrets vid kommunalval.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Sammantaget sett anser utskottet att propositionen är behövlig. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar, men med följande kommentarer.

I propositionen föreslås att den finska benämningen på kommunalval "kunnallisvaalit" ändras till "kuntavaalit". Den föreslagna namnändringen har inte motiverats på något sätt i propositionen. I regeringens proposition med förslag till kommunallag (RP 268/2014 rd) motiveras namnändringen med att benämningen "kuntavaalit" redan är etablerad på finska (s. 150/II). I 14 § 3 mom. i grundlagen bestäms om rätten att rösta i kommunalval, och det föreslås ingen ändring i den här bestämmelsen. Därför förblir valets namn oförändrat i grundlagen i formen "kunnallisvaalit" på finska. Det föreslås inte heller att det svenska namnet kommunalvalet ska ändras.

Den här typen av namnändringsförslag som avspeglar sig på ett flertal bestämmelser borde beredas och motiveras omsorgsfullt.

Det föreslås att valdagen för kommunalval flyttas till den tredje söndagen i april under vårlåret och att följande kommunalval förrättas enligt den nya tidtabellen i april 2017. Grundlagen innehåller inte bestämmelser om ordnandet av kommunalval och därför är det inget problem med avseende på grundlagen att flytta valdagen.

I anslutning till flyttningen av tidpunkten för val föreslås i propositionen med förslag till kommunallag att mandattiden för de nuvarande fullmäktige fortsätter till utgången av maj 2017, vilket innebär en förlängning av deras mandattid med fem månader. Grundlagsutskottet har behandlat detta förslag i sitt utlåtande om den ifrågavarande propositionen och konstaterat att det att de sittande kommunfullmäktiges mandattid ändras är en engångsföreteelse som bygger på en bestående ändring av valtids Tabellen, och enligt utskottet utgör detta heller inget problem ur den synvinkeln att det anses vara vedertaget att kommuninvånarnas grundlagsfästa självstyrelse inbegriper kommuninvånarnas rätt att själva väl-

ja sina förvaltningsorgan (GrUU 63/2014 rd, s. 2/II).

Enligt motiveringen finns det inga klara forskningsbevis för att tidpunkten för valet eller väderförhållandena har någon inverkan på valdeltagandet, men flyttning av valet till våren kan förbättra möjligheterna att hålla utomhuskampanjer och valets synlighet i gatubilden, vilket för sin del kan aktivera väljare. Att den tredje söndagen i april blir en allmän valdag kan också bidra till att väljarna etablerar en röstningsvana.

I det senaste kommunalvalet var valdeltagandet i hela landet 58,2 %. Det är 20 procentenheter lägre än 1980. Skillnaderna i valdeltagande är stora både mellan kommunerna och inom stora kommuner, vilket bland annat vittnar om en socioekonomisk segregering mellan områdena (SRR 3/2014 rd, s. 19).

Grundlagsutskottet har i sitt betänkande om den demokratipolitiska redogörelsen (GrUB 3/2014 rd) fäst uppmärksamhet vid det sjunkande valdeltagandet och sett det och ojämlikheten i fråga om delaktighet som ett allvarligt problem som hotar legitimiteten i den finländska demokratin. Utskottet underströk i sitt betänkande betydelsen av regelbundna, registerbaserade studier och ansåg att för att denna trend ska brytas krävs ett fördomsfritt och djärvt nyänk och effektiva insatser. Målet måste vara att jämna ut skillnaderna i deltagande mellan olika befolkningsgrupper och höja valdeltagandet till samma nivå som i de andra nordiska länderna. Utskottet upprepar här samma standpunkt och skyndar på åtgärder för att höja valdeltagandet och jämna ut skillnaderna i deltagandet. Utskottet betonar vikten av att undersöka kommunalval och utreda orsakerna bakom det låga procentuella valdeltagandet.

Samband med andra propositioner

Propositionen har samband med regeringens proposition med förslag till kommunallag och vissa lagar som har samband med den. Vallagen avses träda i kraft samtidigt som den nya kommunallagen.

Lagmotionen

Utskottet föreslår att lagförslaget godkänns enligt propositionen och föreslår därför att lagmotionen förkastas.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

*godkänner lagförslaget utan ändringar
och*

förkastar lagmotion LM 80/2013 rd.

Helsingfors den 25 februari 2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Johannes Koskinen /sd
vordf. Anu Urpalainen /saml
medl. Sauli Ahvenjärvi /kd
Tuija Brax /gröna
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Ilkka Kantola /sd
Pia Kauma /saml

Kimmo Kivelä /saf
Anna Kontula /vänst
Elina Lepomäki /saml
Elisabeth Naucclér /sv
Vesa-Matti Saarakkala /saf
Tapani Tölli /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.